

Norsk Vanns innspill til:**Høring i helse- og omsorgskomiteen 4. november 2021 vedr. Prop. 1 S (2021-2022) fra Helse- og omsorgsdepartementet****Klimaendringene rammer vann og avløpssektoren hardt**

Vann- og avløpssektoren kan tjene som eksempel på samfunnskritiske tjenester som allerede er under kraftig press som følge av klimaendringer. Økt forfetting i mange byer forsterker utfordringen. Kommuner og selskaper arbeider fortløpende med å tilpasse vann- og avløpstjenestene til den nye klimahverdagen. Ekstreme nedbørmengder, flom, havnivåstigning og tørke har utløst behov for kostbare investeringer i infrastrukturen. I tillegg er mange resipienter, som Oslofjorden, blitt mer følsomme for tilførsler av næringsstoffer, slik at renseanlegg må bygges om for å fjerne flere av disse før det rensede vannet slippes ut. For å sikre leveranse av trygt drikkevann og forsvarlig håndtering av avløpsvannet, må norske kommuner investere 332 milliarder kroner i infrastruktur for vann og avløp frem mot 2040. Om lag 20 prosent av behovet kommer som følge av etterslep i vedlikehold, de øvrige kostnadene fordeler seg på naturlig utskiftning i den neste 20-års perioden, myndighetskrav og klimatilpasninger. Investeringer knyttet til et eventuelt påbud om fjerning av nitrogen ligger ikke inne i dette tallet, og vil komme i tillegg. Klimaendringer og behovet for tilpasning vil påvirke vanlige folks økonomi og lokalsamfunns mulighet til å skape nye arbeidsplasser. Derfor må også regjeringen jobbe målrettet og koordinert med klimatilpasninger.

Til kapittel 702 Beredskap. Post 21 spesielle driftsutgifter :

Behov for avklart nasjonalt system for nødvannsutstyr

Helse- og omsorgsdepartementet skriver at «*departementet har sektoransvar for regelverk og tilsyn på drikkevannsområdet, jf. drikkevannsforskriften. Departementet er hovedansvarlig departement for den kritiske infrastrukturen vann og avløp og koordinerer innsats på området med andre departementer.*»

En god og sikker vannforsyning er avgjørende for folks helse og for samfunnets sikkerhet.

Drikkevannsforskriften pålegger at «*vannverkseieren skal legge til rette for at vannforsyningssystemet kan levere nødvann til drikke og personlig hygiene uten bruk av det ordinære distribusjonssystemet.*»

I praksis er nødvannsberedskapen i Norge delt i tre nivåer; lokalt, regionalt og nasjonalt. Kommunene har i all hovedsak utstyr for å kunne distribuere nødvann med drikkevannskvalitet til egne abonnenter i en nødsituasjon. Ved svært store hendelser i de store byene eller på regionalt nivå, er beredskapen avhengig av tilgang på nok nødvendig utstyr fra andre regioner eller et nasjonalt beredskapslager. Dette må løses gjennom nasjonal koordinering og eventuelt samarbeid med Sverige, slik det er gjort på andre beredskapsområder. Ved langvarig tørke i en landsdel eller fravær av vann med drikkevannskvalitet i en stor by, vil kommunene ha store problemer med tilgang på nødvendig utstyr og evne til effektiv distribusjon.

Staten må ta et ansvar å koordinere behovet for nødvannsutstyr, hvor det blant annet legges til rette for nasjonale depoter med utstyr, og at staten ved Helsedirektoratet og/eller Direktoratet for sikkerhet og beredskap tar den nasjonale koordinerende rollen ved større regionale og nasjonale hendelser.

Norsk Vann vil be Stortinget om å se på behovet for et statlig utredningsarbeid om hvordan et nasjonalt system for nødvannsutstyr kan organiseres. Her kan staten gjerne se på modellen fra Sverige.

Til kapittel 714 Folkehelse. Post 60 kommunale tiltak:

Program for teknologiutvikling i vannbransjen

Norsk Vann viser til oppstart på program for teknologiutvikling i vannbransjen med en bevilgning på 5 mill kr for inntil 5 år i samarbeid med kommunene og leverandørindustrien. Nå har Folkehelseinstituttet rigget klar ordningen for søknader. Norsk Vann støtter forslaget til statsbudsjett på dette området.

Norsk Vann mener imidlertid at et slikt teknologiutviklingsprogram ikke bare bør begrenses til utfordringer knyttet til drikkevann. Ordningen bør utvides til også å gjelde utfordringer knyttet til avløpsvann. Hele vannkretsløpet er under press, blant annet som følge av klimaendringer, og vi må derfor løse disse utfordringene i sammenheng. Ordningen må også tilføres vesentlig mere midler skal dette ha en reell effekt.

Norsk Vann ber derfor Stortinget om at ordningen må gjelde både vann og avløp. Dvs. at i løpet av 2022 bør ordningen opp til minst 25 millioner kr, og økes opp til 75 millioner kr de neste to årene.

Ikke spesifisert kapittel eller programkategori:

Bedre statlig innrapporteringssystem

Norsk Vann har gjennom en årrekke utviklet og driftet benchmarkingssystemet bedreVANN, der kommuner og interkommunale selskaper deltar for årlig tilstandsvurdering og benchmarking av de kommunale vann- og avløpstjenestene. Vannbransjen ønsker at staten prioriterer en heldigitalisert løsning for innrapportering av data til nasjonal vannstatistikk, herunder de statlige innrapporteringssystemene Mattilsynets skjematjenester (MATS), MDIR (Miljødirektoratet) og KOSTRA (SSB).

Folkehelsemeldinga, Meld. St. 19 (2018-2019), peker på utfordringene som i dag ligger på de ulike statlige innrapporteringene: «Dessverre er informasjonen som blir gitt i dag, ikke god nok til å identifisere utfordringene i kommunesektoren, mellom anna når det gjeld ledningsnett. På den andre sida ser vassbransjen på innrapporteringa til statlige etatar som tidkrevjande og lite effektiv. Betre rapporteringsrutinar og databehandling kan gi kommunane betre styringsverktøy og effektivisere oppfølginga for styresmaktene.» I Mattilsynets kartlegging av «Status for drikkevannsområder i landets kommuner» i oktober 2019 viste at Mattilsynets skjematjenester (MATS) er utilstrekkelig for å hente ut relevante data og statistikk for å få en god oversikt over tilstanden på drikkevannforsyningen i Norge. Systemet er udatert, lite brukervennlig og krever svært mye arbeid av hver enkelt vannverk siden data må legges inn manuelt.

Vi registrerer at den avgåtte regjeringen selv sier at kontakten med staten skal foregå ett sted. Dette er vi enige i, og det betyr at staten må rydde opp i sine innrapporteringssystemer slik at kommunene kan rapportere alt som handler om vann og avløp til ett sted. Først og fremst må Mattilsynets skjematjenester (MATS) heldigitaliseres.

Det statlige systemet bør også gi et godt grunnlag for kommunenes egen benchmarking, der de får samlet oversikt over status, kan sammenligne seg og lære av andre kommuner, som verktøy i eget kontinuerlige forbedringsarbeid.

Norsk Vann ber Stortinget om å sette av tilstrekkelig midler slik at Mattilsynet kan prioritere et konkret arbeid med å lage et nytt innrapporteringssystem for kommunene og vannverkseierne, som er både funksjonelt og brukervennlig, og som gir grunnlag for benchmarking.